

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Jokelan koulu-
keskuksessa sattuneiden kuolemaan johtaneiden tapah-
tumien tutkinnasta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Jokelan koulukeskuksessa sattuneiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien tutkinnasta. Laki olisi soveltamisalaltaan rajattu niin, että se koskisi ainoastaan Jokelan koulukeskuksessa 7 päivänä marraskuuta 2007 tapahtuneesta surmatyöstä tehtävää tutkintaa.

Tapahtuman tutkisi tutkintalautakunta. Tutkinnan tarkoituksena on selvittää, miten voitaisiin ehkäistä ennalta samankaltaisia tapahtumia ja torjua sellaisista aiheutuvia vahinkoja. Tutkinnassa selvittäisiin ensinnäkin tapahtumien kulkua ja viranomaisten sekä muiden toimintaan osallistuneiden toimenpiteitä tapahtumien johdosta sekä tapahtumien seurauksia. Lisäksi selvittäisiin oppilas- ja opiskelijahuollon sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden samoin kuin opetustoimen toi-

mintaa niiden ennalta ehkäisevässä työssä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin, pelastustoimen ja opetustoimen varautumista poikkeuksellisiin tilanteisiin oppilaitoksissa. Erillisinä kysymyksinä tutkinnassa kiinnitettäisiin huomiota myös aselupien myöntämismenettelyyn ja tiedotusvälineiden toimintaan tapahtumien yhteydessä.

Tutkinnassa selvittäisiin myös tapahtumiin liittyviä ja vastaavien tapahtumien yhteydessä esille tulleita psykososiaalisia tekijöitä sekä tiedotusvälineiden, internetin ja tietokonepelien mahdollisia vaikutuksia tekoon.

Laissa olisi säännökset tutkintalautakunnan asettamisesta, tutkinnan suorittamisesta ja lautakunnan antamasta tutkintaselostuksesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 Nykytila ja ehdotetut muutokset	3
2 Esityksen vaikutukset.....	3
3 Asian valmistelu.....	3
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	4
1 Lakiehdotuksen perustelut	4
2 Voimaantulo.....	6
3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys	6
LAKIEHDOTUS	9
Laki Jokelan koulukeskuksessa sattuneiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien tutkinnasta	9

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Tuusulan Jokelassa sattui 7 marraskuuta 2007 ampumatapaus, jossa lukiolainen surmasi koulukeskuksessa kahdeksan henkilöä ja itsensä. Jokelan tapahtumilla on koettu olevan laaja yhteiskunnallinen merkitys. Tämän vuoksi pidetään tärkeänä arvioida, miten vastaisuudessa voitaisiin vähentää todennäköisyyttä vastaavankaltaisiin tapahtumiin tai miten ainakin voitaisiin vähentää sellaisista aiheutuvia vahinkoja.

Poliisi on suorittanut Jokelan tapahtumista esitutkinnan. Poliisin tutkinta rajoittui rikostutkintaan ja syyllisyyskysymysten selvittämiseen. Valtioneuvoston kanslia ja eräät muut ministeriöt ovat myös käynnistäneet selvityksiä tapahtumasta. Lisäksi Tampereen yliopiston tutkimuksessa selvitetään tiedotusvälineiden toimintaa Jokelan kouluampumistapauksen yhteydessä. Kokonaiskuvan saamiseksi ja vastaavankaltaisten tapahtumien ennalta ehkäisemiseksi pidetään tarpeellisenä tutkia tapahtumaa kattavasti samaan tapaan kuin tutkitaan suuronnettomuuksia ja eräitä muita onnettomuuksia.

Onnettomuustutkintaa koskevat onnettomuuksien tutkinnasta annettu laki (373/1985) ja asetus (79/1996). Suuronnettomuudet ja eräät muut onnettomuudet tutkitaan lain mukaan yleisen turvallisuuden lisäämiseksi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Koska Jokelan tapauksessa ei ole kysymys onnettomuudesta vaan rikollisesta teosta, ei onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain nojalla voida asettaa tutkintalautakuntaa selvittämään tapahtunutta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Jokelan koulukeskuksessa sattuneiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien tutkinnasta. Ehdotettua lakia sovellettaisiin vain Jokelan tapahtumista tehtävään tutkintaan. Syynä yksittäistä tapausta koskevan lain säätämiseksi ovat yhtäältä tutkinnassa tarvittavat toimivaltuudet ja toisaalta tutkinnan suorittamisen kiireellisyys. Tutkinnan tarkoituksena on tapauksen tarkastelun kautta löytää keinoja estää vastaavankaltaisia tapahtumia.

Tapahtumaan johtaneiden seikkojen selvittäminen turvallisuuden parantamiseksi edellyttää samantapaista tutkintaa kuin suuronnettomuuksien yhteydessä ja tutkintaelimelle samanlaisia toimivaltuuksia kuin onnettomuustutkintalautakunnilla on käytössään.

Kansallisessa ohjelmassa väkivallan vähentämiseksi (Oikeusministeriö, julkaisu 2005:2) on ehdotettu muun muassa, että kuolemansyyn tutkintajärjestelmää kehitettäisiin palvelemaan väkivaltaisten kuolemien ehkäisytoimien suunnittelua. Ajatus sisältyy myös ohjelman pohjalta tehtyyn valtioneuvoston periaatepäätökseen (14.12.2006). Vastaisuudessa tuleekin harkittavaksi, olisiko tarpeen säätää yleisesti väkivaltaisista kuolemista tehtävistä tutkimuksista.

2 Esityksen vaikutukset

Tutkinnassa selvitetäisiin, miten voitaisiin ennalta ehkäistä vastaavanlaisia tapahtumia. Lisäksi tarkoitus on selvittää, miten sellaisista aiheutuvia vahinkoja voitaisiin torjua. Tutkinnalla pyrittäisiin näin ollen parantamaan turvallisuutta.

Lakiehdotuksen mukaisen tutkintalautakunnan asettaminen aiheuttaisi kertaluonteisia kustannuksia. Tutkintalautakunnan työtä varten on varattu 200 000 euron määräraha.

3 Asian valmistelu

Oikeusministeriö asetti 27.11.2007 työryhmän valmistelemaan lautakunnan asettamista tutkimaan Jokelan surmatyötä. Työryhmässä ovat olleet edustettuina oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, opetusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä onnettomuustutkintakeskus. Työryhmän tehtäviin on kuulunut tutkittavien kysymysten määrittäminen ja sen arvioiminen, minkälaisia toimivaltuuksia tutkintalautakunta tarvitsee esimerkiksi tiedonsaantia varten. Lakiehdotus on valmisteltu osana työryhmän työtä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Tarkoitus olisi, että lakia sovellettaisiin ainoastaan Jokelan koulukeskuksessa 7 marraskuuta 2007 sattuneista tapahtumista tehtävään tutkintaan.

2 §. Tutkinnan tarkoitus. Pykälässä kuvataisiin pääpiirteissään, mihin tutkinnalla pyritään ja mikä on tutkinnan sisältö.

Tutkinnan tarkoituksena on selvittää, miten voitaisiin ennalta ehkäistä samankaltaisia tapahtumia ja torjua sellaisista aiheutuvia vahinkoja.

Tutkinnassa selvitettäisiin tapahtumien kulua ja viranomaisten sekä muiden toimintaan osallistuneiden toimenpiteitä tapahtumien johdosta. Tällöin kiinnitettäisiin huomiota esimerkiksi tapahtumasta tehtyyn hälytykseen ja sen perusteella käynnistyneeseen toimintaan, poliisin toimintaan, pelastustoimintaan ja lääkinnälliseen pelastustoimintaan sekä viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Tutkinnassa selvitettäisiin myös viranomaisten tiedottamista. Muihin toimintaan osallistuneilla tarkoitettaisiin esimerkiksi vapaaehtoista pelastuspalvelua.

Tutkinnassa tarkasteltaisiin myös oppilasta opiskelijahuollon sekä sosiaali- ja terveyspalveluiden samoin kuin opetustoimen toimintaa niiden ennalta ehkäisevässä työssä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin, pelastustoimen ja opetustoimen varautumista poikkeuksellisiin tilanteisiin oppilaitoksissa. Myös aselupien myöntämismenettelyyn kiinnitettäisiin huomiota.

Jokelan ampumatapauksesta uutisoitiin laajasti. Tiedotusvälineiden toimintaa tapahtuman yhteydessä on myös arvosteltu, ja valtioneuvostolle on luovutettu jokelalaisnuorten aloitteesta kerätty tiedotusvälineiden toimintaa koskeva adressi. Hyvää journalistista tapaa tulkitseva Julkisen sanan neuvosto on maaliskuussa 2008 antanut kaksi Jokelan tapahtumia koskevaa kanteluratkaisua. Molemmissa oli kyse yksityiselämän suojasta.

Tiedotusvälineiden toiminnan tutkintaa tapahtumien yhteydessä pidetään tarpeellisena kokonaiskuvan saamiseksi.

Tapahtumien seurauksien tutkiminen kohdistuisi esimerkiksi jälkihoidon selvittämiseen ja muualla Suomessa tehtyjen kouluuhkausten kartoittamiseen.

Tutkinnassa selvitettäisiin myös tapahtumiin liittyviä ja vastaavien tapahtumien yhteydessä esille tulleita psykososiaalisia tekijöitä sekä tiedotusvälineiden, internetin ja tietokonepelien mahdollisia vaikutuksia tekoon. Vaikka tutkinta kohdistuisikin ensisijaisesti yksittäiseen tapaukseen, voitaisiin siinä kuitenkin käsitellä myös aikaisemmin esimerkiksi ulkomailla vastaavankaltaisissa tapahtumissa selville saatuja seikkoja. Lisäksi tarkoitus on, että tutkinnan tuloksista olisi hyötyä yleisesti, vastaavankaltaisten tapahtumien ennaltaehkäisyssä. Lakiin pidetään tarkoituksenmukaisena sisällyttää säännös siitä, että tekijään liittyviä seikkoja selvitetään vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä vastaavankaltaisten väkivaltaisten tekojen ennalta ehkäisemiseksi tarvittavan tiedon hankkimiseksi.

3 §. Tutkintalautakunnan asettaminen. Valtioneuvosto voisi asettaa tapahtuman tutkintaa varten lautakunnan. Myös suuronnettomuuden tutkintalautakunnan asettaa valtioneuvosto. Lautakunta suorittaisi tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti.

4 §. Tutkintalautakunnan kokoonpano. Pykälään ehdotetaan otettavan säännökset tutkintalautakunnan kokoonpanosta ja jäseniltä vaadittavasta asiantuntemuksesta. Lisäksi säädettäisiin mahdollisuudesta käyttää tutkinnassa apuna asiantuntijoita.

5 §. Virkavastuu. Pykälässä säädettäisiin selvyyden vuoksi tutkintalautakunnan puheenjohtajan, jäsenten, sihteerin ja asiantuntijoiden virkavastuusta. Sääntely kattaisi sekä rikos- että siviilioikeudellisen vastuun.

6 §. Tutkinnan toimittaminen. Pykälässä säädettäisiin selvityksen hankintatavoista, joita tutkintalautakunnalla olisi käytössään.

Lautakunta voisi tutkinnan toimittamiseksi tutustua tapahtumapaikkaan, esineisiin ja asiakirjoihin. Lautakunnan tiedonsaantioikeudesta säädettäisiin erikseen 7 §:ssä. Lisäksi lautakunta voisi tutkinnassa kuulla asiantuntijoita ja asiaan osallisia sekä teettää tehtävänsä liittyviä selvityksiä. Säännös olisi informatiivinen, eikä sillä luotaisi lautakunnalle esimerkiksi kuulustelutoimivaltaa.

7 §. Tiedonsaantioikeus. Tutkinnan tarkoituksen saavuttamiseksi pidetään välttämättömänä, että tutkintalautakunta voi saada myös salassa pidettäviä tietoja. Tutkinnassa käytettäisiin osittain muiden viranomaisten jo keräämää tietoa.

Ehdotetun säännöksen mukaan tiedonsaantioikeus koskisi ensinnäkin esitutkinnan aineistoa ja kuolemansyyn selvitystä. Tiedonsaantioikeus koskisi myös esitutkinnassa mahdollisesti tutkittujen luottamuksellisten viestien sisältöä. Toiseksi lautakunnalla olisi säännöksen mukaan oikeus saada tiedot poliisin, terveydenhuollon viranomaisten, hätäkeskuksen, pelastustoimen ja muiden viranomaisten toiminnasta tapahtumien yhteydessä. Tähän ryhmään kuuluvia salassa pidettäviä tietoja saattavat olla esimerkiksi hätäkeskustallenteet. Kolmanneksi tiedonsaantioikeus koskisi tietoja pelastustoimen, poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutoimen varautumisesta poikkeuksellisiin tilanteisiin oppilaitoksissa.

Tapahtumiin liittyvien psykososiaalisten tekijöiden selvittämiseksi lautakunnalla tulisi olla mahdollisuus saada myös tekijää koskevia, salassa pidettäviä tietoja. Nämä tiedot koskisivat ensinnäkin tekijän terveydentilaa ja hänen mahdollisesti saamiaan terveys- ja mielenterveyspalveluita sekä toiseksi tekijän henkilökohtaisia oloja. Henkilökohtaisilla oloilla tarkoitettaisiin esimerkiksi koulumestystä. Tiedonsaantioikeutta 2 momentissa rajaisi välttämättömyysedellytys.

8 §. Virka-apu. Pykälässä säädettäisiin viranomaisten ja valtion laitosten velvollisuudesta antaa lautakunnalle virka-apua. Sääntely vastaisi asialliselta sisällöltään onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain 13 §:ää.

9 §. Tutkintaselostus. Tapahtumien tutkinnasta laadittaisiin tutkintaselostus, kuten onnettomuustutkinnassakin.

Tutkintaselostus koostuisi tapahtuman selvitystä koskevasta osasta ja tutkintalautakunnan ehdottamista suosituksista. Pykälän 2 momentin mukaan selostukseen otettaisiin suositukset sellaisiksi toimenpiteiksi, joita lautakunta pitää tarpeellisena samankaltaisten tapahtumien ennalta ehkäisemiseksi sekä vahinkojen torjumiseksi. Lisäksi 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös erivien mielipiteiden ottamisesta tutkintaselostukseen. Vastaavanlainen säännös sisältyy onnettomuuksien tutkinnasta annettuun asetukseen (25 § 2 mom.).

Tutkintalautakunta olisi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 4 §:ssä tarkoitettu viranomaisen. Näin ollen esimerkiksi julkisuuslain salassapitoa koskevaa sääntelyä sovellettaisiin lautakunnan toimintaan. Tutkintaselostukseen saattaa kuitenkin olla tutkinnan tarkoituksen kannalta välttämätöntä sisällyttää sellaisia tekijää koskevia tietoja, jotka ovat salassa pidettäviä. Siksi pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavan erityissäännös sellaisista tekijää koskevasta, muutoin salassa pidettävistä tiedoista, jotka tekijä on saattanut jo yleisesti saataville taikka jotka muutoin ovat tulleet yleisön tietoon taikka joiden sisällyttäminen tutkintaselostukseen on välttämätöntä vastaavankaltaisten väkivaltaisten tekojen ennalta ehkäisemiseksi tarvittavien suositusten perustelemiseksi.

10 §. Tutkintaselostuksen antaminen ja käsittely. Pykälän 1 momentin mukaan tutkintaselostus annettaisiin valtioneuvostolle, joka päättäisi tutkintaselostuksen ja suositusten vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä. Sääntely vastaisi onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain 16 §:n 1 momenttia, jossa säädetään suuronnettomuuden tutkintaselostuksesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin selkeyden vuoksi tutkinnan päättymisajankohdasta. Onnettomuustutkinnan päättymistä koskeva vastaava säännös sisältyy onnettomuuksien tutkinnasta annetun asetuksen 18 §:ään.

11 §. Seuranta. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kukin ministeriö seuraisi toimialallaan valtioneuvoston 10 §:n nojalla tekemän päätöksen mukaisten toimenpiteiden toteutumista. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisäksi säännöstä, jonka mukaan oikeusministeriö voi pyytää viran-

omaiselta tai laitokselta selvitystä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt valtioneuvoston päätöksen johdosta. Onnettomuuksien tutkinnasta annetun asetuksen 26 §:ssä säädetään samankaltaisesta ilmoitusvelvollisuudesta onnettomuustutkintakeskukselle.

12 §. Tietojen julkisuus ja arkistointi. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat muun muassa onnettomuuden selvittämistä koskevat asiakirjat, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta, aiheuttaisi haittaa onnettomuuden selvittämiseksi taikka loukkaisi onnettomuuden uhrien oikeuksia tai heidän muistoaan tai läheisiään. Samanlaista sääntelyä pidetään tarpeellisena Jokelan tapahtumien uhrien oikeuksien ja heidän muistonsa ja läheisiensä suojaamiseksi. Siksi 1 momentissa ehdotetaan laajennettavan julkisuuslain 24 § 1 momentin 8 kohdan soveltamisalaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lautakunnan asiakirjojen arkistoinnista ja asiakirjojen antamista koskevasta päätösvallasta tutkinnan päättymisen jälkeen. Asiakirjojen antamisesta päättäisi tällöin onnettomuustutkintakeskus.

13 §. Voimaantulo. Pykälän 1 momenttiin sisältyisi tavanomainen voimaantulosäännös.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan selkeyden vuoksi otettavan säännös siitä, ettei 1—9 §:ää saisi soveltaa tutkinnan päättymisen jälkeen.

2 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisjärjestys

Jokaisen yksityiselämä on turvattu perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan. Lisäksi saman lainkohdan mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla.

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan viranomaisten oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja muilta viranomaisilta tarkastellut sitä, millä ehdoilla tietoja pyytävän viranomaisen tiedonsaanti-intressi voi syrjäyttää salassapito-intressit. Valiokunta on arvioissaan kiinnit-

tänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen (PeVL 7/2000 vp, s. 4, PeVL 7a/2000 vp, s. 2-3, PeVL 23/2006 vp, s. 3). Väljässä ja ulottuvuudeltaan laajassa sääntely-yhteydessä perustuslakivaliokunta on pitänyt erityisen tärkeänä, että tietojensaantioikeus rajoitetaan koskemaan ainoastaan välttämättömiä tietoja. Jos luovutettavien tietojen sisältö on rajattu täsmällisesti, on tietojen luovuttaminen voinut koskea jonkin tarkoituksen vuoksi tarpeellisia tietoja (PeVL 14/2002 vp, s. 2).

Tutkinnan tarkoituksena olisi selvittää mahdollisuuksia samankaltaisten tapahtumien ennalta ehkäisemiseksi ja vahinkojen torjumiseksi. Tutkinnan suorittamiseksi tutkintalautakunnalla tulee olla oikeus salassapitosäännösten estämättä saada tietoja muun muassa tapahtumien kulusta. Ehdotetun 7 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettut tiedot saattavat sisältää myös salassa pidettäviä henkilötietoja. Luovutettavien tietojen sisältö on rajattu ja yksilöity säännöksessä varsin täsmällisesti, joten tiedonsaantioikeuden katsotaan voivan käsittää tutkinnan tarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot.

Ehdotetun 7 §:n 2 momentissa olisi erityissäännös tiedonsaantioikeudesta tapahtumiin liittyvien psykososiaalisten tekijöiden sekä tiedotusvälineiden, internetin ja tietokonepelin mahdollisten vaikutusten selvittämiseksi. Tiedonsaantioikeus koskisi välttämättömiä tietoja tekijän terveydentilasta ja henkilökohtaisista oloista. Tiedonsaantioikeutta rajoitaisi 2 §:n 3 momentin säännös, jonka mukaan tekijään liittyviä seikkoja selvitetään vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä vastaavankaltaisten väkivaltaisten tekojen ennalta ehkäisemiseksi tarvittavan tiedon hankkimiseksi.

Lautakunnalla olisi oikeus saada tietoja myös esitutkinta-aineistoon mahdollisesti sisältyvien luottamuksellisten viestien sisällöstä. Asiasta ehdotetaan otettavaksi nimenomainen maininta lain 7 §:n 1 momentin 1 kohtaan (PeVL 23/2006 vp, s. 4).

Ehdotetun sääntelyn arvioinnin kannalta on merkityksellistä, että tutkinnan pääasiallisena kohteena oleva henkilö ei ole enää elossa. Vainaja ei lähtökohtaisesti ole Suomen pe-

rusoikeusjärjestelmässä perusoikeuksien subjekti (HE 309/1993 vp, s. 24). Toisaalta perustuslain 1 §:n 2 momentin säännös ihmisarvon loukkaamattomuudesta ulottaa vaikutuksensa laajemmalle kuin elossa olevien ihmisyksilöiden kohteluun (PeVL 71/2002 vp, s. 2). Olennaista kuitenkin on, että esitutkinta-aineistoon voi sisältyä myös muiden henkilöiden lähettämiä luottamuksellisia viestejä. Ehdotusta on siksi arvioitava perustuslaissa turvatus luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan näkökulmasta.

Luottamuksellisen viestin salaisuus on perustuslain 10 §:n 2 momentin mukaan loukkaamaton. Lailla voidaan kuitenkin saman pykälän 3 momentin perusteella säätää välttämättömistä rajoituksista viestin salaisuuteen muun ohella yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa.

Luottamuksellisen viestin salaisuutta koskevan perustuslakisääntelyn ensisijaisena tarkoituksena on suojata luottamukselliseksi tarkoitettua viestin sisältöä ulkopuolisilta (HE 309/1993 vp, s. 53). Perustuslaki turvaa jokaiselle oikeuden luottamukselliseen viestintään ilman, että ulkopuoliset saavat oikeudettomasti tiedon hänen lähettämiensä tai hänelle osoitettujen luottamuksellisten viestien sisällöstä. Sääntely ei suojaakaan ainoastaan viestin lähettäjästä, vaan kysymyksessä on viestinnän molempien osapuolten perusoikeus (esim. PeVL 59/2006 vp, s. 2).

Ehdotuksessa on kysymys uudentyyppisestä tutkinnan muodosta, joka luonteeltaan muistuttaa enemmän onnettomuuden tutkintaa kuin rikoksen esitutkintaa. Ehdotuksessa tarkoitettua tutkinnan kohteena ovat toisaalta rangaistavaksi säädettyyn tekoon liittyneet tapahtumat. Teko on ollut turvallisuutta perustuslain 10 §:n 3 momentin mielessä vaarantava.

Perustuslain 10 §:n 3 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettuna rikoksen tutkintana on perustuslakivaliokunnan käytännössä pidetty esitutkinnan lisäksi muitakin toimenpiteitä. Esimerkiksi teknistä tarkkailua on katsottu olevan mahdollista kohdistaa sellaiseenkin tekoon, joka ei ole vielä ehtinyt täytyneen rikoksen asteelle, jos toimenpiteen edellytyksinä ovat konkreettinen ja yksilöity rikosepäily sekä perusteltu oletus saada tark-

kailun avulla rikoksen torjumiseksi tai paljastamiseksi tarvittavia tietoja (esim. PeVL 37/2002 vp, s. 2). Nyt käsiteltävänä olevassa ehdotuksessa tarkoitettu tutkinta kohdistuu jo tehtyyn tekoon.

Perustuslain 10 §:n 3 momentin ensimmäisessä virkkeessä käytetään ”rikoksen tutkinnan” asemesta ilmaisua ”rikoksen selvittäminen”. Siinä tarkoituksessa lailla voidaan virkkeen mukaan säätää kotirauhan piiriin ulottuvista toimenpiteistä. Perustuslakivaliokunta on tältä osin todennut, että onnettomuustutkinnat voivat olla välttämättömiä rikosten selvittämiseksi perustuslain puheena olevassa säännöksessä mainituin tavoin (PeVL 31/1998 vp, s. 2).

Edellä esitetyillä perusteilla voidaan katsoa, että nyt puheena olevassa tutkinnassa on kysymys ”rikoksen tutkinnasta” perustuslain 10 §:n 3 momentin toisessa virkkeessä tarkoitettussa mielessä. Tutkinnan tarkoituksen saavuttamisen kannalta on välttämätöntä, että lautakunnalla on oikeus saada tietoja myös luottamuksellisten viestien sisällöstä. Niistä ilmenevät seikat saattavat olla hyvinkin olennaisia tapahtumiin johtaneen teon ymmärtämiseksi ja sen taustavaikuttimien selvittämiseksi. Lautakunnan oikeus on näiltä osin rajattu koskemaan vain esitutkinta-aineistossa olevia luottamuksellisia viestejä. Ehdotuksen katsotaan täyttävän perustuslain 10 §:n 3 momentista johtuvat vaatimukset.

Lakiehdotuksen 9 §:n 3 momentissa säädettäisiin tekijää koskevien salassa pidettävien tietojen ottamisesta julkaistavaan tutkintaselostukseen. Säännös muistuttaa sääntelyä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) 26 §:ssä ja oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain (381/2007) 16 §:ssä. Ehdotettu sääntely kytkeytyy viime kädessä turvallisuuden parantamiseen, ja sille katsotaan olevan hyväksyttävät perusteet. Yksityiselämän suojan kannalta on merkityksellistä, että julkaiseminen olisi rajattu koskemaan ensinnäkin sellaisia tietoja, jotka tekijä on jo saattanut yleisesti saataville tai jotka muutoin ovat tulleet yleisön tietoon. Toiseksi julkaiseminen olisi mahdollista, jos se olisi välttämätöntä vastaavankaltaisten väkivaltaisten tekojen ennalta ehkäisemiseksi tarvittavien suositusten pe-

rustelemiseksi. Sääntelyn katsotaan täyttävän oikeasuhtaisuuden vaatimuksen.

Lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisen lain säätämisyksessä. Esitys on kuitenkin perustuslain 10 §:n 3 momentin tulkintaan liittyvien seik-

kojen takia aiheellista saattaa perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Jokelan koulukeskuksessa sattuneiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien tutkinnasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään tutkinnasta, joka tehdään Jokelan koulukeskuksessa 7 päivänä marraskuuta 2007 sattuneiden kuolemaan johtaneiden tapahtumien johdosta.

2 §

Tutkinnan tarkoitus

Tutkinnan tarkoituksena on selvittää mahdollisuuksia samankaltaisten tapahtumien ennalta ehkäisemiseksi ja vahinkojen torjumiseksi.

Tutkinnassa selvitetään:

- 1) tapahtumien kulkua sekä viranomaisten ja muiden toimintaan osallistuneiden toimintoja tapahtumien johdosta;
- 2) oppilas- ja opiskelijahuollon sekä sosiaali- ja terveystieteiden samoin kuin opetustoimen toimintaa niiden ennalta ehkäisemisessä työssä;
- 3) sosiaali- ja terveydenhuollon, poliisin, pelastustoimen ja opetustoimen varautumista poikkeuksellisiin tilanteisiin oppilaitoksissa;
- 4) aselupien myöntämismenettelyä;
- 5) tiedotusvälineiden toimintaa tapahtumien yhteydessä; sekä
- 6) tapahtumien seurauksia.

Tutkinnassa selvitetään myös tapahtumiin liittyviä ja vastaavien tapahtumien yhteydessä esille tulleita psykososiaalisia tekijöitä sekä tiedotusvälineiden, internetin ja tietokonepelien mahdollisia vaikutuksia tekoon. Te-

kijään liittyviä seikkoja selvitetään vain siinä määrin kuin se on välttämätöntä vastaavankaltaisten väkivaltaisten tekojen ennalta ehkäisemiseksi tarvittavan tiedon hankkimiseksi.

3 §

Tutkintalautakunnan asettaminen

Valtioneuvosto voi asettaa tapahtuman tutkintaa varten lautakunnan, joka toimii oikeusministeriön yhteydessä.

Lautakunta suorittaa tehtävänsä itsenäisesti ja riippumattomasti.

4 §

Tutkintalautakunnan kokoonpano

Lautakunnassa on puheenjohtaja, tarpeellinen määrä jäseniä ja sihteeri. Lautakunnan jäsenillä tulee olla asiantuntemusta tutkinnan kannalta keskeisiltä aloilta.

Lautakunta voi kutsua asiantuntijoita avustamaan tutkinnassa.

5 §

Virkavastuu

Lautakunnan puheenjohtajaan, jäseniin ja sihtteriin sekä lautakunnan asiantuntijoihin sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

6 §

Tutkinnan toimittaminen

Lautakunta voi tutkinnan toimittamiseksi tutustua tapahtumapaikkaan, esineisiin ja asiakirjoihin sekä kuulla asiantuntijoita ja asiaan osallisia. Lautakunta voi lisäksi teettää tehtäväänsä liittyviä selvityksiä.

7 §

Tiedonsaantioikeus

Lautakunnalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada viranomaisilta tutkinnan tarkoituksen kannalta tarpeelliset tiedot:

1) asiaa koskevan esitutkinnan aineistosta luottamuksellisten viestien sisältö mukaan lukien ja kuolemansyyntä selvityksestä;

2) poliisin, terveydenhuollon viranomaisten, hätäkeskuksen, pelastustoimen ja muiden viranomaisten toiminnasta tapahtumien yhteydessä;

3) pelastustoimen, poliisin, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutoimen varautumisesta poikkeuksellisiin tilanteisiin oppilaitoksissa.

Lautakunnalla on lisäksi salassapitosäännösten estämättä oikeus saada 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen selvityksen kannalta:

1) välttämättömät tiedot tekijän terveydentilasta terveydenhuollon toimintayksiköltä ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toimivalta terveydenhuollon ammattihenkilöltä sekä välttämättömät tiedot hänen saamistaan mielenterveyspalveluista niitä antaneelta viranomaiselta samoin kuin välttämättömät tiedot terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen laatimista selvityksistä ja arvioista, jotka koskevat tekijän terveydenhuoltoa;

2) välttämättömät tiedot viranomaisilta tekijän henkilökohtaisista oloista.

8 §

Virka-apu

Viranomaisten ja valtion laitosten on lautakunnan pyynnöstä tehtävä toimivaltaansa

kuuluvia, tutkinnan tarkoituksen kannalta välttämättömiä selvityksiä ja tutkimuksia, joita lautakunta ei voi itse tehdä, sekä annettava lautakunnalle muutakin sen tarvitsemaa virka-apua.

9 §

Tutkintaselostus

Tutkinnasta laaditaan tutkintaselostus.

Tutkintaselostukseen otetaan suositukset sellaisiksi toimenpiteiksi, joita lautakunta pitää tarpeellisina samankaltaisten tapahtumien ennalta ehkäisemiseksi sekä vahinkojen torjumiseksi. Selostukseen otetaan myös mahdolliset eriävät mielipiteet.

Julkaistavaan tutkintaselostukseen saa sisällyttää sellaisiakin tekijää koskevia tietoja, jotka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan olisivat salassa pidettäviä, jos tekijä on saattanut ne jo yleisesti saataville taikka ne muutoin ovat tulleet yleisön tietoon taikka jos se on välttämätöntä vastaavankaltaisten väkivaltaisten tekojen ennalta ehkäisemiseksi tarvittavien suositusten perustelemiseksi.

10 §

Tutkintaselostuksen antaminen ja käsittely

Tutkintaselostus annetaan valtioneuvostolle. Valtioneuvosto päättää, mihin toimenpiteisiin tutkintaselostuksen ja siihen sisältyvien suositusten vuoksi ryhdytään.

Tutkinta päättyy, kun tutkintaselostus annetaan.

11 §

Seuranta

Kukin ministeriö seuraa toimialallaan 10 §:ssä tarkoitettujen valtioneuvoston päätöksen mukaisten toimenpiteiden toteutumista.

Oikeusministeriö voi pyytää viranomaiselta tai laitokselta selvitystä niistä toimenpiteistä, joihin viranomainen tai laitos on ryhtynyt valtioneuvoston päätöksen johdosta.

12 §

Tietojen julkisuus ja arkistointi

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa muutoin säädetään, lautakunnan tutkintaa varten saamien ja laatimien asiakirjojen salassapitoon sovelletaan, mitä mainitun lain 24 §:n 1 momentin 8 kohdassa säädetään onnettomuuden selvittämistä koskevan asiakirjan salassapidosta.

Lautakunnan puheenjohtaja ja sihteeri huolehtivat siitä, että lautakunnan tehtävien hoitoa varten annetut ja laaditut asiakirjat järjestetään arkistoitaviksi onnettomuustutkinta-

keskukseen. Asiakirjojen antamisesta tutkinnan päättymisen jälkeen päättää onnettomuustutkintakeskus.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 1—9 §:ää ei sovelleta sen jälkeen, kun tutkinta on päättynyt.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 16 päivänä toukokuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Tuija Brax*